

rapport

**De Watertoets
toegepast in
Flevoland**

Notitie

DE WATERTOETS TOEGEPAST IN FLEVOLAND

"Groeien naar een betere afstemming tussen water en ruimtelijke ordening"

Vastgesteld door het Bestuurlijk Overleg WB21 op 3 september 2003

Het Bestuurlijk Overleg WB21 bestaat uit de gezamenlijke Flevolandse overheden:

De 6 Flevolandse gemeenten

Waterschap Zuiderzeeland

Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied

Provincie Flevoland

INHOUD

SAMENVATTING	3
1 INLEIDING	5
1.1 Aanleiding	5
1.2 De werkgroep en begeleidingsgroep Watertoets Flevoland	5
1.3 Wat is de Watertoets?	6
2 DE WATERTOETS IN FLEVOLAND	8
2.1 Inleiding	8
2.2 Proces	8
2.3 Rolverdeling	10
3 INHOUD WATERTOETS	13
3.1 Inleiding	13
3.2 Beleidskader	13
3.3 De inhoud van de Waterparagraaf	15
4 VERVOLGTRAJECT	17
4.1 De Watertoets en het Gemeentelijk Waterplan	17
4.2 Verdere uitwerking en communicatie	18
Bijlage 1: Watertoetsniveaus	19
Bijlage 2: Handreiking waterparagraaf in bestemmingsplannen	21
Bijlage 3: Overzicht van ruimtelijke oplossingsrichtingen per thema	23
COLOFON	26

SAMENVATTING

In het kabinetsstandpunt “Anders omgaan met water, Waterbeleid in de 21^e eeuw” wordt de Watertoets aangekondigd. De directe aanleiding voor het kabinetsstandpunt is de zorg over het toenemende hoogwater in rivieren, wateroverlast en de stijging van de zeespiegel. Naar aanleiding van het kabinetsstandpunt is op 14 februari 2001 een startovereenkomst ondertekend door het rijk, de provincies, de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Eén van de acties uit de Startovereenkomst Waterbeleid 21e eeuw is het nader concretiseren van de Watertoets. De Watertoets is het hele proces van vroegtijdig adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het doel van de Watertoets is het waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op een evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle relevante ruimtelijke plannen en besluiten van zowel rijk, provincies als gemeenten. In de startovereenkomst is sprake van een integrale Watertoets: naast veiligheid en wateroverlast moet ook gekeken worden naar bijvoorbeeld waterkwaliteit en verdroging.

Voor de provinciale uitwerking van het instrument Watertoets is binnen het programma “Waterbeleid 21^e eeuw in Flevoland” een ambtelijke werkgroep ingesteld, de Werkgroep Watertoets Flevoland. De werkgroep heeft in de onderliggende notitie de Watertoets meer "handen en voeten" gegeven, toegespitst op de Flevolandse praktijk. In de notitie wordt nadrukkelijk ingegaan op het proces van de Watertoets en de rol van de initiatiefnemer, wateradviseur en planbeoordelaar/toetser. De werkgroep stelt voor dat de Watertoets bij ieder waterhuishoudkundig relevant ruimtelijk plan toegepast moet worden. Een belangrijk uitgangspunt in de werkwijze van de Watertoets is dat de initiatiefnemer zo vroeg mogelijk in het planproces (de initiatieffase) de waterbeheerder betreft bij de planvorming. Er zijn drie niveaus onderscheiden voor de wijze waarop de waterbeheerder als adviseur betrokken kan zijn in het planproces. Afhankelijk van het type plan, de ruimtelijke ingreep of de kenmerken van het gebied, kan het advies meer of minder uitgebreid zijn. In de notitie wordt voorgesteld dat de waterbeheerder bij ieder ruimtelijk plan een schriftelijk advies stuurt aan de initiatiefnemer. Bij een bestemmingsplan gebeurt dit voorafgaand aan het artikel 10 Bro overleg.

Afhankelijk van de situatie kunnen de waterbeheerder en de initiatiefnemer besluiten het wateradvies niet in een apart formeel wateradvies vast te leggen, maar te volstaan met een gespreksverslag, inclusief de gemaakte afspraken, van de bespreking tussen de partijen. Het gespreksverslag heeft in het kader van de Watertoets dezelfde status als het schriftelijk (bestuurlijk) advies. Door deze werkwijze vraagt de Watertoets geen extra procedure(tijd).

In de waterparagraaf bij het ruimtelijk plan zal de initiatiefnemer moeten aangeven hoe met het wateradvies is omgegaan.

Met betrekking tot de inhoudelijke aspecten van de Watertoets wordt in deze notitie een eerste handreiking gegeven. Hierbij wordt uitgegaan van bestaand beleid, maar er wordt ook geanticipeerd op nieuw beleid volgens het principe van “niet afwentelen”. Een belangrijk voorbeeld hierbij met betrekking tot de waterkwantiteit is de maximale afvoer uit het stedelijk gebied van 1,5 l/s/ha bij een 1:100 bui, conform de stroomgebiedsvisie. Uiteraard geldt hierbij dat er maatwerk per locatie nodig is om aan de uitgangspunten voor het nieuwe waterbeleid te voldoen.

Verder wordt onder meer een handreiking voor het opstellen van de waterparagraaf gegeven.

De inhoudelijke criteria en normen voor de Watertoets kunnen pas exact ingevuld worden als het nieuwe waterbeleid middels de stroomgebiedsvisie in het Omgevingsplan Flevoland is verankerd. De stroomgebiedsvisie wordt vertaald naar het Omgevingsplan Flevoland in de partiële herziening in 2004. Het Omgevingsplan Flevoland is daarmee inhoudelijk richtinggevend voor de toepassing van de Watertoets.

Een probleem dat zich bij de Watertoets voordoet is het verschil in schaalniveau tussen de stroomgebiedsvisie en afzonderlijke ruimtelijke plannen van gemeenten. Een oplossing hiervoor wordt gevonden in het Gemeentelijk Waterplan, waarin het gemeentelijk waterbeleid voor de langere termijn wordt uitgewerkt. Een waterplan dat de gemeente in samenwerking met de waterbeheerder heeft opgesteld levert een belangrijke basis voor de Watertoets, omdat de afstemming reeds grotendeels heeft plaatsgevonden. Indien de gemeenteraad het waterplan heeft vastgesteld bestaat vooraf duidelijkheid over mogelijke ingrijpende maatregelen en de daarbij behorende kosten. Ook zorgt het waterplan voor de afstemming tussen verschillende ruimtelijke plannen.

Als vervolg op de werkgroep werkt de Begeleidingsgroep Watertoets, waarin de Flevolandse gemeenten, de waterbeheerders en de provincie deelnemen, aan de implementatie en verankering van de Watertoets in het beleid. Deze taken kunnen mogelijk worden overgenomen door de nog in te stellen Werkgroep Strategie en Implementatie.

1 INLEIDING

1.1 Aanleiding

De Watertoets wordt aangekondigd in het kabinetstandpunt “Anders omgaan met Water, Waterbeleid in de 21^e eeuw”. De directe aanleiding voor het kabinetsstandpunt is de zorg over het toenemende hoogwater in rivieren, wateroverlast en de stijging van de zeespiegel. In het nieuwe waterbeheer dat wordt aangeduid met “Waterbeleid in de 21^e eeuw” of kortweg WB21 zal onder meer rekening gehouden moeten worden met de verandering van het klimaat, bodemdaling in laag Nederland en de toenemende schade door water(overlast) vanwege de toenemende ruimtelijke dichtheid en de daaraan gekoppelde economische waarde.

Het doel van de Watertoets is het waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op een evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle relevante ruimtelijke plannen en besluiten van zowel rijk, provincies als gemeenten.

Naar aanleiding van het kabinetsstandpunt is op 14 februari 2001 een startovereenkomst ondertekend door het rijk, de provincies, de Unie van Waterschappen en de Vereniging van Nederlandse Gemeenten. Eén van de acties uit de Startovereenkomst Waterbeleid 21e eeuw is het nader concretiseren van de Watertoets.

In de startovereenkomst wordt de Watertoets inhoudelijk beschreven als een integrale toets op alle van belang zijnde waterhuishoudkundige aspecten (naast veiligheid en wateroverlast ook waterkwaliteit en verdroging), waarna afhankelijk van de locatie een bestuurlijke afweging van de aspecten plaatsvindt.

Als uitvloeisel van de startovereenkomst is door de landelijk ingestelde projectgroep Watertoets¹, de bestuurlijke notitie “De Watertoets: waarborg voor water in ruimtelijke plannen en besluiten” opgesteld. Daarnaast is een Handreiking Watertoets uitgebracht. De bestuurlijke notitie en de Handreiking geven op hoofdlijnen invulling aan het proces en de inhoud van de Watertoets. Deze documenten bieden de basis voor een uitwerking van de Watertoets op regionaal niveau. Daarbij dient nadrukkelijk te worden opgemerkt dat de inhoudelijke uitwerking niet beoogt nieuw ruimtelijk of waterhuishoudkundig beleid te formuleren. De uitwerking is eerder bedoeld om de reeds beschikbare informatie over waterhuishoudkundige aspecten beter en in een eerder stadium in het planproces te kunnen inbrengen. Indien nodig moet ten behoeve van de bruikbaarheid van de technische informatie een vertaalslag worden gemaakt naar voor de ruimtelijke ordening (RO) te hanteren informatie. Het is uiteindelijk de bedoeling dat de communicatie tussen medewerkers RO en water verbeterd wordt. Dit geldt voor communicatie binnen een organisatie, maar ook tussen organisaties (bijvoorbeeld waterbeheerder en gemeente).

1.2 DE WERKGROEP EN BEGELEIDINGSGROEP WATERTOETS FLEVOLAND

Voor de provinciale uitwerking van het instrument Watertoets is een ambtelijke werkgroep ingesteld bestaande uit vertegenwoordigers van de gemeenten, waterschap Zuiderzeeland, Rijkswaterstaat directie IJsselmeergebied en de provincie. Vanuit de gemeenten en provincie hebben niet alleen medewerkers op het gebied van de waterhuishouding zitting in de werkgroep, maar ook medewerkers vanuit de ruimtelijke ordening. De werkgroep Watertoets maakt deel uit van de projectorganisatie “Waterbeleid 21^e eeuw in Flevoland”.

De voorliggende notitie is opgesteld door de Werkgroep Watertoets Flevoland en heeft als doel door een gezamenlijke, op de praktijk afgestemde werkwijze de Watertoets meer “handen en voeten” te geven. In de

¹ Hierin participeren de partijen die de voornoemde startovereenkomst hebben ondertekend, rijk, provincies, gemeenten en waterschappen.

Watertoets in Flevoland zullen mede hierdoor de waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen bij alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten. De notitie gaat vooral in op de werkwijze. Daarnaast wordt een voorzet gegeven voor de inhoud van de Watertoets (hoofdstuk 3). De inhoudelijke eisen aan de Watertoets worden in de komende jaren verder ontwikkeld. De beschreven inhoudelijke aspecten zijn derhalve niet volledig en dienen als handreiking.

De Watertoets zal de komende jaren verder ontwikkeld moeten worden. De Begeleidingsgroep Watertoets, waarin de Flevolandse gemeenten, de waterbeheerders en de provincie deelnemen, werkt aan de implementatie en verankering van de Watertoets. Het naar buiten en naar binnen communiceren over de Watertoets, het begeleiden en evalueren van de Watertoets in de praktijk en het verder (inhoudelijk) uitbouwen van de Watertoets worden als belangrijke taken gezien. De Begeleidingsgroep Watertoets kan wellicht gecombineerd worden met de nog in te stellen Werkgroep Strategie en Implementatie binnen het programma Waterbeleid 21^e eeuw in Flevoland.

1.3 WAT IS DE WATERTOETS?

De Watertoets is het hele proces van vroegtijdig adviseren, afwegen en uiteindelijk beoordelen van waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijke plannen en besluiten. Het Kader voor de Watertoets is het vigerend beleid, zoals de vierde Nota waterhuishouding, Waterbeleid 21^e eeuw, Vijfde Nota over de ruimtelijke ordening² en het Omgevingplan Flevoland. De Watertoets wordt uitgevoerd binnen de bestaande wet- en regelgeving op het gebied van ruimtelijke ordening (RO) en water.

De Watertoets geeft de inbreng van water een plaats in de procedures over ruimtelijke plannen en besluiten, zoals streek- en bestemmingsplannen, en vormt als het ware een schakel tussen het waterbeheer en de ruimtelijke ordening. De Watertoets heeft zoals vastgelegd in de Startovereenkomst een integraal karakter.

De Watertoets wordt vanaf 14 februari 2001 toegepast op alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen en besluiten van zowel rijk, provincies als gemeenten. Hiertoe behoren in ieder geval de volgende plannen en besluiten tot wijziging van deze plannen (Bron: Bestuurlijke notitie Watertoets):

- streekplannen en streekplanuitwerkingen;
- locatiebesluiten;
- bestemmingsplannen;
- vrijstellingen ex artikel 19 WRO en wijzigingsbesluiten;
- (inter)- gemeentelijke en regionale structuurplannen;
- infrastructuurplannen;
- (structuur)plannen voor bedrijventerreinen;
- herstructureringsplannen voor stedelijk en landelijk gebied;
- besluiten op basis van de Ontgrondingenwet.

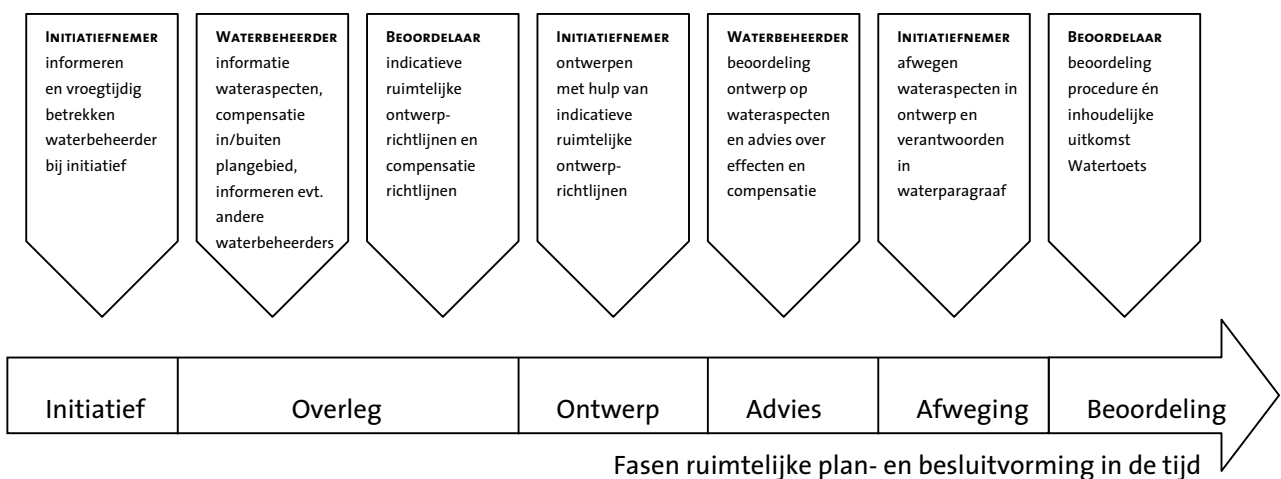

Voor plannen die reeds in behandeling zijn, de zogenaamde pijplijnprojecten, is vastgelegd dat de Watertoets niet van toepassing is indien voor 14 februari 2001 reeds een ontwerpplan ter inzage is gelegd of indien bij een bestemmingsplan een overleg in het kader van artikel 10 Besluit op de ruimtelijke ordening 1985 (Bro) heeft plaatsgevonden.

² Deel 3 van de PKB VIJNO zal op onderdelen worden aangepast, er zijn geen signalen dat de hoofdlijnen van het onderwerp ruimte voor water gewijzigd zullen worden.

HET PROCES VAN DE WATERTOETS OP EEN RIJ (BRON: BESTUURLIJKE NOTITIE WATERTOETS):

- a. De initiatiefnemer stelt de waterbeheerder op de hoogte van het voorgenomen plan of besluit en betreft deze in een vroeg stadium actief bij de planvorming.
- b. De waterbeheerder informeert de initiatiefnemer over de kenmerken, mogelijkheden en beperkingen van het desbetreffende deel van het watersysteem die van belang zijn voor de voorbereiding van het plan of besluit. Daarnaast geeft de waterbeheerder nut, noodzaak en/of mogelijkheden aan van mitigerende maatregelen en compensatie in/buiten het plangebied. De verplichting tot mitigatie en compensatie als zodanig staat niet ter discussie.
- c. De waterbeheerder en initiatiefnemer komen samen tot afbakening van de reikwijdte van de Watertoets (de relevante wateraspecten en beoordelingscriteria) tegen de achtergrond van het provinciaal en rijksbeleid op het gebied van water, milieu en ruimte.
- d. De waterbeheerder stelt in alle fasen van planvorming pro-actief op en denkt mee over wezenlijke keuzen voor omgaan met water. Aangegeven worden: nut, noodzaak en/of mogelijkheden voor mitigatie en compensatie binnen het plangebied.
- e. De waterbeheerder beoordeelt het ontwerpplan of besluit aan de hand van de vooraf vastgestelde criteria.
- f. De waterbeheerder geeft op basis hiervan, passend in de proceduretermijnen, een wateradvies aan de initiatiefnemer en stelt eventueel aanpassingen in het plan of besluit voor.
- g. Na afweging van het wateradvies geeft de initiatiefnemer het –eventueel bijgestelde- ontwerpplan of besluit vrij voor de formele inspraakprocedure c.q. het bestuurlijk overleg.
- h. De initiatiefnemer verwerkt de resultaten van het wateradvies, de inspraak en het bestuurlijk overleg in het uiteindelijke plan of besluit in de vorm van een verplichte waterparagraaf.
- i. De waterbeheerder stuurt zijn wateradvies ook aan de beoordelaar (bevoegd gezag).
- j. De initiatiefnemer stelt het plan of besluit vast en legt dit ter goedkeuring voor aan beoordelaar (bevoegd gezag).
- k. De inspectie VROM en planologische commissies toetsen het plan aan het relevante ruimtelijke beleidskader en nemen hierin het door de waterbeheerder opgestelde advies mee.
- l. Het bevoegd gezag (rijk of provincie) dat de verantwoordelijkheid heeft om het plan of besluit te beoordelen (bestaande wet- en regelgeving) keurt het plan of besluit al dan niet geheel of gedeeltelijk goed.

2 DE WATERTOETS IN FLEVOLAND

2.1 INLEIDING

In de Bestuurlijke notitie Watertoets en de Handreiking Watertoets heeft het rijk in samenwerking met IPO en Unie van Waterschappen getracht de Watertoets verder uit te werken. De uitwerking sluit echter op wezenlijke punten niet aan bij de Flevolandse situatie. Zo richt de uitwerking zich specifiek op de bestemmingsplan-procedure en niet zozeer op andere procedures zoals de vrijstellingprocedure ex. artikel 19 WRO. Ook wordt in de uitwerking bijvoorbeeld geen rekening gehouden met situaties waar een ontwikkelingsplan voorafgaat aan het bestemmingsplan of de verschillen tussen bestemmingsplannen o.a. voor bestaand gebied (conservering) en nieuw te ontwikkelen gebieden en globale en gedetailleerde bestemmingsplannen. Resumerend kan worden gesteld dat de landelijke uitwerking wel aangeeft “wat” de Watertoets is, maar dat de vraag “hoe” de Watertoets ingezet moet worden nog onvoldoende is beantwoord. Door de werkgroep Watertoets is getracht de “hoe” vraag verder in te vullen. Het resultaat van de werkgroep is in dit hoofdstuk opgenomen.

2.2 Proces

Het proces van vroegtijdig informeren en adviseren start bij de initiatiefnemer. De initiatiefnemer, veelal de gemeente, zal in een vroeg stadium de waterbeheerder moeten informeren over het initiatief. De initiatiefnemer zal bij de start van het voornemen om een ruimtelijk plan op te stellen de waterbeheerder hiervan schriftelijk op de hoogte stellen. Daarbij zal de initiatiefnemer - op basis van de inzichten van dat moment - moeten aangeven op welke wijze hij de waterbeheerder wil betrekken in het planproces (informeel en formeel), wat het type plan is (volgens de wet), wat de aard en omvang is van de ruimtelijke ingreep, en de ligging en de oppervlakte van het plangebied. De waterbeheerder kan voorts aangeven of zij op basis van haar deskundigen oordeel anders betrokken wil worden in het planproces.

Cruciaal is de start van het planproces. Wanneer wordt de waterbeheerder betrokken bij het proces? Gelet op de doelstelling van de Watertoets om de waterhuishoudkundige aspecten in ruimtelijk relevante plannen te waarborgen zal dit in een zo vroeg mogelijk stadium moeten zijn.

Indien bijvoorbeeld eerst een ruimtelijke visie of een ontwikkelingsplan wordt ontwikkeld dat in een later stadium geformaliseerd wordt in een bestemmingsplan is het van belang dat de waterbeheerder reeds bij de start van de ruimtelijke visie of het ontwikkelingsplan wordt betrokken.

In de doelstelling van de Watertoets wordt de omschrijving “ruimtelijk relevant” gehanteerd. De werkgroep stelt voor dat de Watertoets bij ieder waterhuishoudkundig relevant ruimtelijk plan toegepast moet worden. Op voorhand onderscheid tussen plannen aanbrengen met als doel de Watertoets beperkt van toepassing te verklaren is lastig gebleken vanwege variabelen als de oppervlakte, de ingreep, het gebied of het soort ruimtelijk plan (artikel 19 WRO, bestemmingsplan). Het totaal van de bovengenoemde aspecten tezamen met het waterhuishoudkundig systeem bepaalt het belang van de Watertoets. De initiatiefnemer zal moeten aangeven op welke wijze (lees: hoe intensief) zij denkt de waterbeheerder te betrekken in het proces. Voorgesteld wordt de indeling in tabel 1 te hanteren. In bijlage 1 is een lijst met ingrepen en een voorstel opgenomen voor de niveaus waarop de waterbeheerder kan worden betrokken in het planproces.

TABEL 1. OMSCHRIJVING NIVEAUS BETROKKENHEID WATERBEHEERDER

Niveau	Typering	Omschrijving/kenmerken betrokkenheid waterbeheerder bij planvorming	Indicatie soort plan
1. Uitgebreid	Gezamenlijk optrekken	<ul style="list-style-type: none"> - gezamenlijk optrekken initiatiefnemer (gemeente) en waterbeheerder (waterschap/Rijkswaterstaat) in het traject - iteratief/cyclisch - deelnemen aan projectgroepen, workshops - zie verder “basis en beperkt” 	<ul style="list-style-type: none"> - inrichtingsstudie - structuurplan - bestemmingsplan buitengebied - omvangrijke nieuwbouwlocatie
2. Basis	Sturen op Tussenproducten	<ul style="list-style-type: none"> - voorafgaand aan het programma van eisen (uitgangspunten) een uitvoerig schriftelijk advies van de waterbeheerder - schriftelijke reactie op programma van eisen - zie verder “beperkt” 	<ul style="list-style-type: none"> - regulier bestemmingsplan
3. Beperkt	Minimale invulling	<ul style="list-style-type: none"> - formeel (bestuurlijk) schriftelijk advies of een gespreksverslag voorafgaand aan het artikel 10 Bro overleg - behandeling in artikel 10 Bro overleg 	<ul style="list-style-type: none"> - beperkte functiewijziging - actualisatie van bestemmingsplannen

Om duidelijkheid te bieden aan de initiatiefnemer zullen in wederzijds overleg termijnen opgenomen worden voor het schriftelijk aanleveren van adviezen door de waterbeheerder. De termijnen zijn afhankelijk van mogelijk aanvullend onderzoek dat moet plaatsvinden. Voor adviezen voorafgaand aan het artikel 10 Bro overleg waarvoor geen aanvullend onderzoek nodig is wordt voorgesteld dat de waterbeheerder binnen een afgesproken periode het schriftelijk (bestuurlijk) advies indient bij de initiatiefnemer. Het waterschap streeft doorgaans naar een advies binnen een week. Tevens streeft het waterschap naar delegatie van de eindverantwoordelijkheid van het Watertoets-advies naar het afdelingshoofd. Nu is dat nog een zaak van het college van Dijkgraaf en Heemraden.

Bij relatieve “eenvoudige” ruimtelijke plannen kunnen de waterbeheerder en de initiatiefnemer besluiten het wateradvies niet in een apart formeel wateradvies vast te leggen, maar te volstaan met een gespreksverslag van de bespreking tussen de partijen, inclusief de gemaakte afspraken.

Het gespreksverslag heeft in het kader van de Watertoets dezelfde status als het schriftelijk (bestuurlijk) advies. Ter illustratie: bij relatief “eenvoudige” bestemmingsplannen kan bijvoorbeeld worden volstaan met een verslag van het accountmanagersoverleg tussen waterschap en gemeente, waarin de verschillende plannen aan de orde komen. Dit vraagt dan dus geen extra procedure(tijd).

Indien meerdere waterbeheerders betrokken zijn, stemmen deze onderling af wie als aanspreekpunt voor de initiatiefnemer fungeert. Dit is de coördinerend waterbeheerder. Deze werkwijze garandeert een goede afstemming tussen de waterbeheerders en de door hen beheerde onderdelen van het watersysteem.

Bij de beoordeling van het plan zal getoetst worden of de procedure goed is doorlopen en het formele wateradvies voldoende in het plan is overgenomen. Om een en ander voor derden inzichtelijk te maken wordt voorgesteld de procedure van de Watertoets op te nemen in de waterparagraaf van een ruimtelijk plan. Daarnaast verdient het de voorkeur dat het formele wateradvies bijvoorbeeld als bijlage integraal in het plan wordt opgenomen. Bij zeer uitgebreide adviezen, bijvoorbeeld wanneer een apart onderzoeksrapport over water wordt opgesteld, kan hier eventueel worden volstaan met een samenvatting. Indien er in voorkomende gevallen geen afzonderlijk wateradvies voorhanden is zal het verslag van de bespreking met de waterbeheerder worden opgenomen in de bijlage.

In de waterparagraaf van het plan zal de initiatiefnemer duidelijk en onderbouwd moeten aangeven hoe deze is omgegaan met het wateradvies. Indien wordt afgeweken van het wateradvies zonder een goede onderbouwing kan gesteld worden dat er sprake is van een onvoldoende ruimtelijke onderbouwing. Wellicht ten overvloede wordt opgemerkt dat de reikwijdte van de wet, zoals de Wet op de ruimtelijke ordening, bepaalt of in een voorkomend geval goedkeuring onthouden mogelijk is.

De initiatiefnemer informeert bij de start van het initiatief voor een ruimtelijke ingreep schriftelijk de waterbeheerder en geeft daarbij aan:

- hoe de waterbeheerder wordt betrokken in het proces (beperkt, basis of uitgebreid);
- het soort plan (artikel 19 WRO, bestemmingsplan);
- een omschrijving van het voornemen (bijvoorbeeld een bedrijventerrein gecombineerd met intensieve woningbouw);
- het te volgen proces in hoofdlijnen;
- de ligging en oppervlakte van het plangebied.

De waterbeheerder adviseert binnen een afgesproken termijn aan de initiatiefnemer voorafgaand aan het artikel 10 Bro. Indien advisering binnen deze termijn niet mogelijk is vanwege bijvoorbeeld aanvullend onderzoek zal de waterbeheerder de initiatiefnemer hierover informeren en aangeven wanneer het advies uitgebracht zal worden. Voorts geldt voor de termijn van het aanleveren van andere (informele) adviezen dat hierover in wederzijds overleg afspraken gemaakt worden tussen initiatiefnemer en waterbeheerder.

Bij de beoordeling van het plan zal getoetst worden of de procedure goed is doorlopen en het formele wateradvies voldoende in het plan is overgenomen. In het plan wordt bijvoorbeeld in de bijlage een afschrift van het wateradvies toegevoegd. In de waterparagraaf zal moeten worden aangegeven hoe met het wateradvies is omgegaan.

2.3 Rolverdeling

Het proces dat door de Watertoets wordt ingevoerd heeft duidelijke gevolgen voor de rol van de verschillende overheden. In deze paragraaf worden de rolveranderingen beschreven.

Initiatiefnemer

De initiatiefnemer, vaak een gemeente, zal vroeg in het proces de waterbeheerder moeten betrekken bij de planvorming. In de praktijk kan dit betekenen dat in een vroeger stadium externe partijen deelnemen aan het planproces. Tevens zal de initiatiefnemer het (informele) planproces duidelijk moeten structureren opdat de waterbeheerder zijn adviesfunctie optimaal kan invullen. De initiatiefnemer zal hiervoor mogelijk werkafspraken of interne procedures dienen aan te passen.

Waterbeheerder

Van de waterbeheerder zal een pro-actieve houding worden verwacht. De initiatiefnemer mag verwachten dat de waterbeheerder als volwaardige adviseur optreedt. De waterbeheerder zal zorg moeten dragen voor een goede informatievoorziening. Dit betekent onder meer het tijdig informeren, ook in het informele planstadium, voldoende personele bezetting, adequate meetnetten, gegevensbeheer en –ontsluiting, tijdig uitvoeren van beleidsondersteunde waterhuishoudkundige studies, duidelijke richtlijnen en voldoende kennis van de ruimtelijke ordening (WRO). Voor de inhoud van het advies is het van belang dat een advies aansluit op het detailniveau van het ruimtelijk plan. Daarnaast zal aandacht gevraagd worden voor de communicatie tussen

waterbeheerder en initiatiefnemer (“elkaars taal spreken”). In het belang van een goede informatievoorziening en draagvlak is het belangrijk dat deze afspraken worden nagekomen.

Uit het bovenstaande blijkt dat de Watertoets een nieuwe rol van de waterbeheerder vraagt. In plaats van een incidentele en min of meer vrijblijvende advisering zal van de waterbeheerder een structurele en officiële rol als adviseur verwacht worden. Daarbij wordt opgemerkt dat de waterbeheerder ook reeds voor de totstandkoming van de Watertoets mogelijkheden had om, zij het in een later stadium van het planproces, advies uit te brengen. De waterbeheerders worden uitgenodigd voor het artikel 10 Bro overleg en zijn tevens lid van de subcommissie gemeentelijke plannen en de Provinciale Omgevingscommissie Flevoland (POCF). Het nieuwe waterbeleid vraagt echter een goede afstemming tussen partijen. Een actieve deelname van de waterbeheerders aan het artikel 10 Bro overleg zal deze afstemming zeker versterken!

Bovendien is het voor de onderlinge afstemming van groot belang dat de waterbeheerder de initiatiefnemer informeert over haar bevoegdheden op grond van bijvoorbeeld de Wet op de Waterhuishouding (Wwh), de Wet op de Waterkering, de Wet milieubeheer (Wm, grondwaterbescherming) en de Wet verontreiniging oppervlaktewateren (Wvo). Daarbij wordt opgemerkt dat de waterbeheerder de tot haar beschikking staande instrumenten, zoals verordeningen (de Keur), vergunningen en peilbesluiten (beleid), adequaat zal dienen in te zetten ten behoeve van het nieuwe waterbeleid. Wellicht kunnen deze instrumenten nog beter worden aangepast aan het nieuwe waterbeleid.

Tenslotte kan ook de waterbeheerder zienswijzen en bedenkingen indienen naar aanleiding van een (ontwerp)plan en zich in een uiterst geval tot de rechter wenden. Van de bovengenoemde advies- en inspraakmomenten wordt in de praktijk door bijvoorbeeld het waterschap als oppervlaktewaterbeheerder tot op heden beperkt gebruik gemaakt.

Planbeoordelaar

Bij de planbeoordeling zal aandacht besteed worden aan de wijze waarop de Watertoets is uitgevoerd en is geïmplementeerd in het plan. In het licht van het wateradvies wordt er beoordeeld of een evenwichtige afweging is gemaakt tussen water en andere belangen. Daarbij zal bij de planbeoordeling gelet worden of het proces goed is verlopen en in welke mate het advies van de waterbeheerder is overgenomen in het ruimtelijk plan. Momenteel wordt vanuit de provincie ook intern geadviseerd over de waterhuishouding in een ruimtelijk plan. Door de komst van de Watertoets met de waterbeheerder zal deze rol komen te vervallen. Wel zal intern geadviseerd worden of de Watertoets goed is toegepast. Daarbij zal in ieder geval gekeken worden of het wateradvies volledig is en niet strijdig is met rijksbeleid of provinciaal beleid. Daarnaast zal de provincie vanuit haar rol als grondwaterbeheerder de initiatiefnemer adviseren.

Voor de uiteindelijke planbeoordeling is het van belang dat het beleid en eventueel regelgeving wordt aangepast om een adequate toetsing van maatregelen ten behoeve van het nieuwe waterbeleid in de praktijk daadwerkelijk mogelijk te maken. Hierbij wordt ondermeer gedacht aan rijksplannen, Provinciaal Omgevingsplan, beleidsregels en eventuele verordeningen.

In tabel 2 zijn de rollen voor de verschillende overheden opgenomen.

TABEL 2. MOGELIJKE ROLLEN VOOR DE VERSCHILLENDE OVERHEDEN

Overheid	Mogelijke rol bij ruimtelijke plannen	Bijzonderheden
gemeente	Initiatiefnemer (WRO bestemmingsplan, vrijstelling)	
waterschap	Adviseur (waterbeheerder)	
provincie	Initiatiefnemer (WRO streekplan) Adviseur (waterbeheerder) Planbeoordeling (WRO bestemmingsplan)	- adviseur als grondwaterbeheerder
Rijkswaterstaat	Initiatiefnemer (tracéwet, Ontgrondingenwet) Adviseur (waterbeheerder) Planbeoordeling (POCF, artikel 10 Bro etc.)	- adviseur als beheerder rijkswateren - ondersteunt inspectie VROM bij toezicht op ruimtelijke plannen

3 INHOUD WATERTOETS

3.1 Inleiding

De Watertoets heeft een integraal karakter en omvat alle relevante waterhuishoudkundige aspecten, zoals naast veiligheid ook wateroverlast en waterkwaliteit. In paragraaf 3.2 wordt ingegaan op het voor de Watertoets relevante beleidskader. Vervolgens worden in paragraaf 3.3 de toetsingscriteria op hoofdlijnen behandeld die naar aanleiding van het beleidskader zijn opgesteld.

3.2 BELEIDSKADER

3.2.1 RIJKSBELEID

Belangrijke uitgangspunten voor het waterbeleid in de 21^e eeuw zijn verwoord in de tritsen vasthouden, bergen en af- en aanvoeren voor waterkwantiteit en schoonhouden, schoon en vuil scheiden en schoonmaken voor waterkwaliteit.

De uitgangspunten dienen door de initiatiefnemer te worden gezien als een inspanningsverplichting.

Algemene uitgangspunten Waterkwantiteit (*WB21 Anders omgaan met water*, pagina 45-46):

- Bij de keuze voor de locatie mag de activiteit in beginsel geen belemmering vormen voor het vasthouden, bergen en afvoeren van water in het deelstroomgebied.
- Bij de inpassing van de activiteit is het uitgangspunt dat geen afwenteling van waterproblemen op andere delen van het deelstroomgebied plaatsvindt. Water moet zoveel mogelijk ter plekke worden vastgehouden, vervolgens geborgen en mag pas in laatste instantie worden afgevoerd. Voor droge periodes geldt dan de trits vasthouden, bergen en vervolgens aanvoeren.
- Als er na een integrale afweging toch een beslissing valt die negatieve gevolgen heeft voor de (toekomstige) veiligheid of wateroverlast, moet aangegeven worden welke maatregelen nodig zijn om het watersysteem op orde te houden. Deze mitigerende en/of compenserende maatregelen vormen een onderdeel van het ruimtelijk besluit³; de kosten komen in principe⁴ voor rekening van de initiatiefnemer van de voorgenomen activiteit.

Deze uitgangspunten worden wellicht meer een resultaatsverplichting indien er aan de verschillende deelgebieden duidelijke (getalsmatige) eisen ten aanzien van water vasthouden, bergen en af- en aanvoeren worden opgenomen in het Omgevingsplan Flevoland.

Waterkwaliteit wordt in het nieuwe waterbeleid door WB21 beperkt ingevuld. De stroomgebiedsbenadering ten behoeve van de waterkwaliteit zal met name door de implementatie van de Europese Kaderrichtlijn Water nader in het beleid van rijk, provincie en waterbeheerder worden opgenomen. Het waterkwaliteitsbeleid is ook al vastgelegd in de *Vierde Nota Waterhuishouding*. Belangrijkste uitgangspunten hierbij zijn:

1. Ten aanzien van waterkwaliteit geldt een stand-still beginsel; verdere waterverontreiniging dient te worden voorkomen en verbetering van de waterkwaliteit moet worden nagestreefd.

³ In de praktijk zal dit niet altijd mogelijk zijn, omdat het wettelijk kader bepaalt in hoeverre compenserende maatregelen deel kunnen uitmaken van het besluit. In voorkomende gevallen zal de compensatie in een ander besluit of een andere overeenkomst vastgelegd moeten worden.

⁴ Het Bestuurlijk Overleg WB21 heeft op 4 december 2002 gekozen voor de volgende kostenverdeling voor de uitvoering van het waterbeleid (deze verdeling is in overeenstemming met het inmiddels vastgestelde Nationaal Bestuursakkoord Water):

- Nieuw stedelijk gebied: initiatiefnemer
- Nieuwe ontwikkelingen landelijk gebied: initiatiefnemer
- Herstel stedelijk gebied: gemeente en waterschap
- Herstel landelijk gebied: waterschap

2. Bij inpassing van de activiteit is het uitgangspunt dat vervuilingsbronnen worden beperkt (schoonhouden). Indien dit niet mogelijk blijkt dan schoon en vuil scheiden en tenslotte zuiveren.
3. Afwenteling op andere gebieden moet worden voorkomen, zowel wat betreft waterkwaliteit als waterkwantiteit.

Overige belangrijke uitgangspunten van het rijksbeleid met betrekking tot wateraspecten:

- De Integrale Visie IJsselmeergebied 2030 stelt dat ruimte buiten de primaire waterkering is bedoeld voor een verantwoord gebruik van het hoofdwatersysteem en slechts onder voorwaarden gebruikt kan worden voor watergebonden functies. Niet-watergebonden functies worden in principe uit het water weggehouden. Een uitzondering wordt gemaakt voor ontwikkelingen bij Almere en Lelystad.
- Momenteel is er discussie over de veiligheidsnormen voor buitendijkse gebieden. Binnen het rijk wordt nagedacht over het veiligheidsniveau. Momenteel gaat Rijkswaterstaat uit van een interim-beleid en hanteert daarbij een veiligheidsniveau van 1:4000. Voorts is het van belang bij ontwikkelingen met een langere economische levensduur te anticiperen op de waterhuishoudkundige situatie op de lange termijn; rekening gehouden moet worden met 1 meter peilverhoging de komende 100 jaar. De Provincie gaat uit van een veiligheidsniveau van maximaal 1:1000, volgens het Omgevingsplan (pagina 73). Maar in adviezen, o.a. bij bestemmingsplan en MER, wordt door de Provincie geattendeerd op het in ontwikkeling zijnde Rijksbeleid.
- Rekening houden met vrijwaringszones langs waterkeringen. Over de omvang hiervan zijn afspraken gemaakt tussen rijk, provincie, waterschap en gemeenten.

Het bovenstaande geeft de hoofdlijnen van het beleidskader weer, voor nadere invulling wordt verwezen naar Anders omgaan met water; waterbeleid in de 21^e eeuw, de Vierde Nota Waterhuishouding, PKB deel 3 van de Vijfde Nota over de Ruimtelijke Ordening en in samenhang hiermee de Integrale Visie IJsselmeergebied 2030.

3.2.2 WATERSCHAPSBELEID

Voor het waterschapsbeleid wordt verwezen naar het Waterbeheersplan 2002-2005 "Water in beweging".

3.2.3 BELEIDSUITSPRAKEN IN HET OMGEVINGSPLAN FLEVOLAND

In het Omgevingsplan Flevoland zijn verschillende uitgangspunten van het nieuwe waterbeleid reeds in de vorm van beleidsuitspraken verwoord.

Een belangrijk beleidsuitgangspunt is het volgende:

De provincie streeft naar het in stand houden en versterken van gezonde en veerkrachtige watersystemen, waarmee een verantwoord gebruik van water blijft gegarandeerd. De provincie bevordert daarbij de realisering van extra waterberging (Omgevingsplan Flevoland, pagina 22).

Voor een volledig overzicht van de beleidsuitspraken wordt verwezen naar het Omgevingsplan Flevoland.

3.2.4 BELEIDSKADER ALS HANDREIKING

In tabel 3 is het beleidskader in termen van minimumvereisten, richtlijnen en aanbevelingen uitgewerkt.

TABEL 3. HANDREIKING MET HET BELEIDSKADER

Minimumvereisten	Bij elk ruimtelijk plan moet de Watertoets worden uitgevoerd.
Richtlijnen	<ul style="list-style-type: none"> • De waterparagraaf bij het bestemmingsplan moet mede gebaseerd worden op het advies van de waterbeheerder, zodat wateraspecten volwaardig meegenomen worden in de bestuurlijke afweging. • Op de plankaart moet worden aangeduid waar de waterberging en andere waterhuishoudkundige functies zijn gepland. • In de toelichting bij het plan dient te worden ingegaan op de bestaande situatie (beknopte beschrijving bestaand watersysteem, aanwezige knelpunten en relevant beleid) en op de beoogde ontwikkeling (kwantitatief en kwalitatief). De inrichting van het plangebied dient zoveel mogelijk te worden afgestemd op de kenmerken van het watersysteem. • Bij de ontwikkeling van nieuwe woonwijken en bedrijventerreinen moet worden voldaan aan de uitgangspunten en inrichtingsprincipes van het nieuwe waterbeleid. Belangrijke punten zijn het principe van “niet afwentelen”, rekening houden met de 1:100 bui (uit middenscenario WB21) en normen voor peilstijging (30 tot 50 cm peilstijging bij de 1:10 bui) en afvoer (max. 1,5 liter per seconde per ha bij de 1:100 bui) • Met betrekking tot de waterkwantiteit moet worden gewerkt volgens de trits vasthouden - bergen – afvoeren. • Met betrekking tot de waterkwaliteit moet worden uitgegaan van de trits schoonhouden -scheiden – schoonmaken. • De vereiste veiligheidsnormen voor het buitendijks gebied (zie paragraaf 3.2.1) moeten worden vertaald in de voorschriften bij het bestemmingsplan.
Aanbevelingen	<ul style="list-style-type: none"> • Streef bij elk plan voor nieuwe woningbouw en bedrijventerreinen naar afkoppeling van dakwater en gescheiden watersystemen voor schoon en vuil water, om hiermee invulling te geven aan de trits voor waterkwaliteit. • Streef waar mogelijk en zinvol naar het combineren van waterberging met de groenbestemmingen in het plangebied. • Maak het watersysteem zichtbaar, dit kan bijdragen aan de betrokkenheid van bewoners en aan de beeldkwaliteit van het plangebied.

3.3 De inhoud van de Waterparagraaf

In de startovereenkomst is overeengekomen dat de Watertoets een integraal karakter heeft. Dit zal ook moeten leiden tot een integraal wateradvies en daarmee een integrale waterparagraaf in ruimtelijk relevante plannen. Een dergelijke uitwerking is temeer van belang aangezien gemeenten op grond van artikel 7.5 van de Verordening waterhuishouding Flevoland een waterparagraaf dienen op te nemen in een bestemmingsplan, maar dat hieraan nauwelijks verdere invulling wordt gegeven. De handreiking voor een waterparagraaf is niet hetzelfde als de formele leidraad die wordt opgesteld voor gemeentelijke plannen waarin het provinciale toetsingskader wordt aangegeven. Het doel van de waterparagraaf is om een samenhangend beeld te geven van de wijze waarop in het bestemmingsplan rekening is gehouden met de relevante aspecten van het watersysteem. De leidraad voor gemeentelijke plannen is bedoeld om aan te geven aan welke onderdelen de gemeentelijke plannen moeten voldoen om goedkeuring te verlenen aan het plan. Samengevat dient in de waterparagraaf rekening gehouden te worden met de volgende onderwerpen.

TABEL 4. ONDERWERPEN VOOR DE WATERPARAGRAAF

Onderwerp/Thema	Waterdoelstelling
Proces Watertoets	Inzicht bieden in het proces van de Watertoets (laten zien wat we doen; in ieder geval aangeven wanneer en op welke wijze de waterbeheerder door de initiatiefnemer is betrokken in het proces)
Veiligheid	Waarborgen van het voorgeschreven veiligheidsniveau
Wateroverlast	Geen wateroverlast en het vergroten van de veerkracht van watersystemen
Riolering	Vasthouden - bergen – afvoeren Reductie (hydraulische) belasting rioolstelsel en RWZI
Watervoorziening	Het voorzien van de bestaande functie van water van juiste kwaliteit en de juiste hoeveelheid op het juiste moment. Het tegengaan van nadelige effecten van veranderingen in ruimtegebruik op de behoefte aan water.
Volksgezondheid	Minimaliseren risico watergerelateerde ziekten en plagen. Reduceren verdrinkingsrisico.
Bodemdaling	Het tegengaan van verdere bodemdaling en reductie functiegeschiktheid.
Grondwateroverlast	Het tegengaan van grondwateroverlast.
Oppervlaktewaterkwaliteit en grondwaterwaterkwaliteit	Behoud/realisatie van goede waterkwaliteit voor mens en natuur
Verdroging	Bescherming karakteristieke grondwaterafhankelijke ecologische waarden
Natte natuur	Ontwikkeling/bescherming van een rijke, gevarieerde en natuurlijk karakteristieke aquatische natuur.

Een handreiking voor het opstellen van de Waterparagraaf is in bijlage 2 opgenomen. Een meer uitgebreide lijst met ruimtelijke oplossingsrichtingen per thema is in bijlage 3 opgenomen.

Deze aspecten krijgen een plaats in de waterparagraaf van een ruimtelijk plan. Voor zover ruimtelijk relevant werken deze aspecten, in het geval van een bestemmingsplan, door in de voorschriften en de plankaart.

4 VERVOLGTRAJECT

4.1 De Watertoets en het Gemeentelijk Waterplan

In het kader van het nieuwe waterbeleid wordt momenteel gewerkt aan de stroomgebiedsvisie. De stroomgebiedsvisie is een visie waarin een integrale aanpak wordt gepresenteerd voor de waterproblematiek van de toekomst ten gevolge van klimaatverandering en bodemdaling, waarbij het agrarisch gebied, het stedelijk gebied en de natuurgebieden zijn betrokken. Hierbij wordt een integratie tussen waterbeleid en ruimtelijke ordening nagestreefd. Naast maatregelen om het watersysteem op orde te brengen en te houden worden in de stroomgebiedsvisie ook uitgangspunten voor het nieuwe waterbeleid en inrichtingsprincipes voor het watersysteem uitgewerkt.

De stroomgebiedsvisie zal worden opgenomen in de partiële herziening van het Omgevingsplan Flevoland in 2004. De stroomgebiedsvisie moet nog doorvertaald worden naar uiteindelijk de inrichting op lokaal niveau. De vertaling kan plaatsvinden bij het opstellen van een bestemmingsplan, waarbij voor de concretisering van de stroomgebiedsvisie de Watertoets een belangrijk instrument is.

De Watertoets kent echter een aantal nadelen.

- In een korte termijn dienen soms ingrijpende keuzes gemaakt te worden over het waterbeheer in een gebied. Discussies binnen de gemeente en tussen gemeente en waterbeheerder vinden relatief laat plaats.
- Niet alle afspraken kunnen in een waterparagraaf worden vastgelegd, zoals bijvoorbeeld mogelijke compenserende maatregelen buiten het plangebied.
- De toepassing van de Watertoets is wat betreft inhoud en proces afhankelijk van de wettelijke basis van het besluit. De wettelijke basis bepaalt de procedure en reikwijdte van het besluit en daardoor ook die van de Watertoets. Hierdoor zullen de mogelijkheden voor de toepassing van de Watertoets tussen bijvoorbeeld een bestemmingsplan (reikwijdte water: ruimtelijk relevant, goede ruimtelijke ordening) en een ontgronding (reikwijdte water: alle bij de ontgronding betrokken belangen) verschillen.

Bovenstaande beperkingen van de Watertoets kunnen grotendeels worden ondervangen door een integraal gemeentelijk waterplan, waarin het gemeentelijk waterbeleid voor de langere termijn wordt uitgewerkt. In een gemeentelijk waterplan wordt dan aangegeven hoe de gemeente het nieuwe waterbeleid voor haar gebied wenst in te vullen. Indien een dergelijk plan niet voorhanden is, dan is de consequentie dat elk ruimtelijk plan in een gebied zal moeten voldoen aan de uitgangspunten en inrichtingsprincipes, waardoor binnen een gemeente niet flexibel met bijvoorbeeld de trits vasthouden-bergen-afvoeren kan worden omgegaan.

Een waterplan dat de gemeente in samenwerking met de waterbeheerder heeft opgesteld levert een belangrijke basis voor de Watertoets, omdat de afstemming reeds grotendeels heeft plaatsgevonden. Indien de gemeenteraad het waterplan heeft vastgesteld bestaat vooraf duidelijkheid over mogelijk ingrijpende maatregelen en de daarbij behorende kosten. Bij het waterplan wordt in een vroegtijdig stadium al over water nagedacht, in tegenstelling tot de Watertoets, waarbij ook de druk van buitenaf het proces kan beïnvloeden (projectontwikkelaar).

Het waterplan hoeft geen nieuw aanvullend plan voor de gemeente te zijn, het gemeentelijke rioleringsplan kan bijvoorbeeld worden opgenomen in het integrale waterplan. Het waterplan bevat dus allerlei nieuwe aspecten die in het rioleringsplan niet naar voren kwamen. De gemeenten worden steeds integraler, ook in de beleidsvorming. Het is vreemd dat de gemeente als enige overheid geen beleid opstelt ten aanzien van water, met name omdat de gemeente uiteindelijk de invulling van de ruimte bepaalt.

4.2 Verdere uitwerking en communicatie

De Watertoets zal de komende jaren verder ontwikkeld moeten worden. Hiertoe is de Begeleidingsgroep Watertoets als vervolg op de Werkgroep Watertoets ingesteld. Het naar buiten en naar binnen communiceren over de Watertoets, het begeleiden en evalueren van de Watertoets in de praktijk en het verder (inhoudelijk) uitbouwen van de Watertoets worden als belangrijke taken gezien. De Begeleidingsgroep Watertoets kan wellicht gecombineerd worden met de nog in te stellen Werkgroep Strategie en Implementatie binnen het programma Waterbeleid 21^e eeuw in Flevoland.

De provincie kan middels een beleidsregel aangeven hoe bij de plantoetsing met de Watertoets omgegaan zal worden. Daarbij zal met name de in voorbereiding zijnde beleidsregel Leidraad Gemeentelijke Plannen worden betrokken.

Door als partijen volgens de gemaakte afspraken te werken zullen verbeterpunten en nader uit te werken punten aan het licht komen. Daarbij dienen de betrokken partijen ook de inzet van eigen instrumenten te betrekken, zoals beleidsplannen, beleidsregels en verordeningen. Mogelijk kunnen aanpassingen van deze instrumenten het nieuwe waterbeleid verder versterken.

Belangrijke taken van de Begeleidingsgroep Watertoets zijn:

- het naar buiten en naar binnen communiceren over de Watertoets;
- het begeleiden en evalueren van de Watertoets in de praktijk;
- het verder (inhoudelijk) uitbouwen van de Watertoets.

Het rijk, de provincie, het waterschap en de gemeenten gaan na of de beschikbare instrumenten (verordeningen, beleidsregels, beleidsplannen) beter ingezet kunnen worden voor het nieuwe waterbeleid.

BIJLAGE 1: WATERTOETS NIVEAUS

Een voorbeeld met een indeling in niveaus dat een indicatie geeft van de benodigde inzet van de Watertoets in de planprocedure.

Accent	Type ruimtelijk plan	Waterhuishoudkundige relevante ruimtelijke vragen en aspecten	Niveau
Locatiekeuze	<ul style="list-style-type: none"> - Streekplannen - Structuurvisies en –plannen - Infrastructuurplannen - Ontgrondingsplannen - Bestemmingsplannen 	<ul style="list-style-type: none"> • Functiegeschiktheid (lagenbenadering) • Vrijwaren waterkritische gebieden (waterkeringen, winterbedden, retentiegebieden) • Onderlinge positionering ruimtelijke functies • Inpassing voldoende ruimte voor water (retentiegebieden en berging) • Potentiële functiecombinaties • Functiescheidingen, bufferzones 	1
Inrichting, Herinrichting landelijk gebied	<ul style="list-style-type: none"> - Bestemmingsplannen buitengebied - Reconstructie landelijk gebied 	<ul style="list-style-type: none"> • Afstemming agrarische grondgebruik op watersystemen (teelt volgt peil en kwaliteit) • Bescherming kwetsbare grondwaterfuncties (drinkwatervoorziening en kwelafhankelijke natuur) • Creëren ruimte voor water (retentie, berging, watervoorziening) • Locatie nieuwe ontwikkelingen (recreatie, intensieve vormen van land- en tuinbouw, ecologische verbindingszones) • Realiseren gewenst grond- en oppervlaktewaterregiem (GGOR) • Afstemming landbouw/natuurwaarden • Vrijwaren waterkritische gebieden (waterkeringen, winterbedden, retentiegebieden) 	1

Uitleg stedelijk gebied	<ul style="list-style-type: none"> - Plannen nieuwe ontwikkelingen stedelijk gebied, bedrijventerreinen - Stedelijke waterplannen - Bestemmingsplannen 	<ul style="list-style-type: none"> • Begrenzing locatie • Hoog en droog bouwen (functiegeschiktheid) • Situering en inrichting van groen/water • Wijze van bouwrijpmaken/afspraken over maatregelen om negatieve effecten te reduceren/compenseren • Watervriendelijk (duurzaam) bouwen • Rioleringsysteem gericht op afvoer regenwater naar waterberging en/of infiltratievoorzieningen • Locale zuivering van bijvoorbeeld regenwater • Peil aanpassen aan kwelsituatie kwantiteit/kwaliteit • Vasthouden van goed water • Vrijwaren waterkritische gebieden (waterkeringen, winterbedden, retentiegebieden) 	1
(Her)inrichting stedelijk gebied	<ul style="list-style-type: none"> - Bestemmingsplannen bestaand gebied/herstructurering stedelijk gebied - Stedelijke waterplannen 	<ul style="list-style-type: none"> • Inrichting van watergangen en oevers • Ruimte voor extra water(-voorzieningen) • Watervriendelijk (duurzaam) bouwen bij stedelijke vernieuwing • Rioleringsysteem gericht op afvoer van regenwater naar waterberging en/of infiltratie voorziening • Locale zuivering van bijvoorbeeld regenwater • Vasthouden van goed water • Vrijwaren waterkritische gebieden (waterkeringen, winterbedden, retentiegebieden) 	1, 2, 3

Bijlage 2: Handreiking waterparagraaf in bestemmingsplannen

In de notitie wordt het proces en de inhoud van de Watertoets in Flevoland beschreven. Voorts is het de bedoeling dat deze beschrijving een (daadwerkelijke) doorwerking krijgt in ruimtelijke plannen. Hiervoor zullen de ruimtelijke ontwerprichtlijnen (de ruimtelijke vertaling van waterhuishoudkundige toetsingscriteria) en procesmatige vereisten ondergebracht moeten worden binnen de systematiek van het plan. Als voorbeeld is een uitwerking gemaakt van de vertaling van de Watertoets in de waterparagraaf van het bestemmingsplan.

Een dergelijke uitwerking is temeer van belang aangezien gemeenten op grond van artikel 7.5 van de Verordening waterhuishouding Flevoland een waterparagraaf dienen op te nemen in een bestemmingsplan, maar dat hieraan nauwelijks verdere invulling wordt gegeven. De handreiking voor een waterparagraaf is niet hetzelfde als de formele leidraad die wordt opgesteld voor gemeentelijke plannen waarin het provinciale toetsingskader wordt aangegeven. Het doel van de waterparagraaf is om een samenhangend beeld te geven van de wijze waarop in het bestemmingsplan rekening is gehouden met de relevante aspecten van het watersysteem. De leidraad voor gemeentelijke plannen is bedoeld om aan te geven aan welke onderdelen de gemeentelijke plannen moeten voldoen om goedkeuring te verlenen aan het plan.

Verplichte onderdelen waterparagraaf:

- Een beschrijving van het proces van de Watertoets
In de beschrijving wordt inzicht gegeven in het proces van de advisering. Zo dient in ieder geval aangegeven te worden wanneer en op welke wijze de waterbeheerder door de initiatiefnemer is betrokken in het proces.
- Beschrijving watersysteem
In de toelichting dient een beschrijving gegeven te worden van de huidige situatie van het watersysteem, zowel in het plangebied als het aangrenzende gebied. Het kan gaan om de volgende onderdelen:
 - Grondwatersysteem
 - Oppervlaktewatersysteem (veiligheid en wateroverlast)
 - Ecosysteem (waterkwaliteit)
 - Regen- en afvalwatersysteem
 - Gebruik-, belevings-, en toekomstwaarde van het systeem
- Beschrijving waterrelevant beleid (doelen en randvoorwaarden) en hoe dit tot uiting komt in het plangebied (toekenning van functies aan het water in het plangebied en aangrenzend gebied) eveneens t.a.v. bovenstaande onderdelen:
 - Rijksbeleid
 - Provinciaal beleid (Omgevingsplan Flevoland)
 - Beleid waterschap (Waterbeheersplan)
 - Gemeentelijk beleid (Structuurplan, Rioleringsplan, Milieubeleidsplan, Waterplan)
 - Ten aanzien van het nieuwe waterbeleid wordt opgemerkt dat de huidige kennis, inzichten en het Rijksbeleid via de stroomgebiedsvisie worden verankerd in het Omgevingsplan Flevoland.
- De gevolgen van ruimtelijke ingreep op waterhuishoudkundige doelen en functies in het plangebied en aangrenzend gebied.
Op basis van de ruimtelijke afweging inzicht geven in overeenstemming en knelpunten met waterdoelen en functies (ook op bovenstaande onderdelen).
- Aangeven hoe de knelpunten binnen de grenzen van het watersysteem worden opgelost (compensatie).
- Vertaling van wateraspecten naar plankaart en voorschriften

- Aangeven hoe de waterhuishoudkundige functies worden bestemd (globale bestemming waarin de bestemming water niet wordt afgedwongen/gedetailleerde bestemming). Aangeven dat er een garantie bestaat voor voldoende bergings- of afvoermogelijkheden binnen globale bestemming (dit kan door % open water of door bergingsvoorzieningen expliciet te bestemmen zoals een wadi, of door stuw of pomp expliciet te bestemmen). Mogelijkheden voor dubbelbestemming (water en groen).
- Opnemen van het afschrift van het schriftelijk advies van de waterbeheerder in het kader van artikel 10 Bro. Uit dit verslag moet blijken dat alle relevante waterbeheerders vanaf de start van de planvorming (zowel bestemmingsplan als daaraan voorafgaande fasen zoals het programma van eisen/ruimtelijke visie) zijn betrokken.

BIJLAGE 3: OVERZICHT VAN RUIMTELIJKE OPLOSSINGSRICHTINGEN PER THEMA

Thema	Waterdoelstelling	Indicatieve ruimtelijke oplossingsrichtingen	Waterhuishoudkundige aandachtspunten
Veiligheid	Waarborgen veiligheidsniveau	<ul style="list-style-type: none"> vrijwaren ruimte voor waterkeringen en dynamische waterverdediging positionering hoogwaardige functies in laag-risicogebieden afstandscriterium tot hoofdscheepvaartroute 	<ul style="list-style-type: none"> huidige en in opstelling zijnde veiligheidsnormering ruimtebehoud voor toekomstgerichte aanpassingen door toenemende afvoeren, zeespiegelstijging externe veiligheidsnormering vervoer gevaarlijke stoffen
Wateroverlast	<ul style="list-style-type: none"> Reduceren en voorkomen van wateroverlast Vergroten veerkracht van watersystemen 	<ul style="list-style-type: none"> terughoudendheid bouwen in overstromingsvlaktes, natte en lage gebieden terughoudendheid bouwen in voor piekberging geschikte gebieden ontwerp met voldoende ruimte voor waterberging 	<ul style="list-style-type: none"> ontwerp op toekomstgerichte maatgevende neerslagintensiteit en afvoeren regionale uitwerking: vasthouden -bergen -afvoeren voorkomen afwenteling verlagen/tenminste handhaven maatgevende afvoer ontzien geschikte gebieden voor regionale piekberging
Riolering	<ul style="list-style-type: none"> Tegengaan van piekafvoer door vasthouden -bergen -afvoeren Vuil en schoon water scheiden Reductie hydraulische belasting rioolwaterzuivering 	<ul style="list-style-type: none"> rioleringsstelsel gericht op het <i>niet</i> afvoeren van schoon regenwater naar de rwzi vertragen van de afvoer van regenwater naar open water scheiden van schone en vuile functies in relatie tot de afvalwaterstromen ruimtereservering lokale zuiveringsvoorzieningen (infiltratie, helofyten) 	<ul style="list-style-type: none"> riolering gericht op het niet afvoeren van schoonafvalwater naar rwzi vertragen van de afvoer van regenwater adequate zuivering diverse waterstromen, trits: preventie, scheiden, zuiveren
Watervoorziening	<ul style="list-style-type: none"> Voorzien van de bestaande functie van water van de juiste kwaliteit, juiste hoeveelheid en op het juiste moment Tegengaan van 	<ul style="list-style-type: none"> functiekeuzen afstemmen op "natuurlijk" beschikbare kwaliteit en kwantiteit (bijvoorbeeld teelt volgt peil en kwaliteit) nieuwe ruimtelijke functies die een bijdrage kunnen leveren aan een goede watervoorziening bovenstrooms situeren 	<ul style="list-style-type: none"> regionale watervoorziening op peil accent op eigen watervoorziening middels conservering nieuwe watervraag als gevolg ruimtelijke ontwikkeling ontzien van geschikte

Thema	Waterdoelstelling	Indicatieve ruimtelijke oplossingsrichtingen	Waterhuishoudkundige aandachtspunten
	nadelige effecten van veranderingen in ruimtegebruik op de behoefte aan water	<ul style="list-style-type: none"> • nieuwe ruimtelijke functies, zoals stedelijk gebied, zo veel mogelijk zelfvoorzienend laten zijn door water vast te houden in het zomerseizoen • ontzien van infiltratiegebieden en beïnvloedingsgebieden • waar nodig beschermen van natuurgebieden en drinkwatervoorziening door bufferzone 	<p>gebieden voor regionale seizoensberging</p> <ul style="list-style-type: none"> • ontwerp op toekomstige ontwikkelingen vraag watervoorziening (nieuwe aanvoer, waterverbindingen)
Volksgezondheid	<ul style="list-style-type: none"> • Minimaliseren risico watergerelateerde ziekten en plagen • Reduceren verdrinkingsrisico's 	<ul style="list-style-type: none"> • veilig ontwerp en inrichting • aansluiting op grotere watersystemen (schakelen) 	<ul style="list-style-type: none"> • terughoudend t.a.v. combinaties wonen met moerasachtige systemen, stagnante wateren, ondiepe brakke en/of eutrofe opwarmingsgevoelige plassen • voldoende doorlatende bodem bij toepassing infiltratie, zoals wadi's
Bodemdaling	Tegengaan van verdere bodemdaling en reductie functiegeschiktheid	<ul style="list-style-type: none"> • functiekeuzen afstemmen op "natuurlijk" peilregime zettingsgevoelige gebieden • aangepaste inrichting en bouwwijze bij bouwen in zettingsgevoelige gebieden (kruipruimteloos, lage bodemdruk, drukriolering e.d.) 	<ul style="list-style-type: none"> • peilbeheer afgestemd op voorkomen bodemdalingen reductie functiegeschiktheid • voorkomen te grote versnippering in peilgebieden
Grondwateroverlast	Tegengaan en voorkomen van grondwateroverlast	<ul style="list-style-type: none"> • ontzien van zettingsgevoelige gebieden, kwelgebieden e.d. voor bebouwing • aangepaste inrichting en bouwwijze bij bouwen in kwelgevoelige gebieden (bouwrijp, kruipruimteloos, ontwateringsmiddelen) • voorkomen waterhuishoudkundige effecten intensivering ruimtegebruik (stapelen ondergronds) 	<ul style="list-style-type: none"> • peilbeheer afgestemd op natuurlijke waterhuishouding (GGOR) • voldoende mogelijkheden en benutting voor vasthouden en bergen van neerslag in bodem • ongewenste effecten grondwaterregime
Oppervlakte-waterkwaliteit	Behoud/realisatie van goede waterkwaliteit voor mens en natuur	<ul style="list-style-type: none"> • positionering van potentieel verontreinigende functies benedenstrooms van kwetsbare functies • ontzien beïnvloedingsgebieden, zonodig beschermen van natuurgebieden en drinkwatervoorziening door 	<ul style="list-style-type: none"> • functiewijziging geen risico voor achteruitgang kwaliteit/belemmering bereiken waterkwaliteitsdoelstellingen • inrichting, bouwwijze en beheer aangepast aan kwaliteitsdoelstelling

Thema	Waterdoelstelling	Indicatieve ruimtelijke oplossingsrichtingen	Waterhuishoudkundige aandachtspunten
		bufferzone • aangepaste inrichting, bouwwijze en beheersmaatregelen voor risicovolle activiteiten (gesloten systemen, aangepaste teeltwijze, materiaalkeuze etc.)	(duurzaam bouwen, spuit/mest/teeltvrije zone) • verdergaande zuivering stedelijk afvalwater
Grondwaterkwaliteit	Behoud/realisatie van goede waterkwaliteit voor mens en natuur	• ontzien beïnvloedingsgebieden, natuurgebieden en drinkwatervoorziening door evt. bufferzone • aangepaste inrichting, bouwwijze en beheersmaatregelen voor risicovolle activiteiten (gesloten systemen, aangepaste teeltwijze, materiaalkeuze etc.)	• functiewijziging geen risico voor achteruitgang kwaliteit of belemmering drinkwater- of natuurfunctie
Verdroging	Bescherming karakteristieke grondwaterafhankelijke ecologische waarden	• bestemming en inrichting van hydrologische beïnvloedingsgebieden afstemmen op doelgebied • zonodig hydrologische bufferzone rond natuurgebied aanhouden • aangepaste inrichting en bouwwijze	• functiewijziging geen belemmering realisatie gewenst oppervlakte- en grondwaterregime (GGOR)
Natte natuur	Ontwikkeling/bescherming van een rijke, gevarieerde en natuurlijk karakteristieke aquatische natuur	• bestemming en inrichting van hydrologische beïnvloedingsgebieden afstemmen op doelgebied • aangepaste inrichting en bouwwijze (ecologisch inrichten)	• functiewijziging geen risico voor achteruitgang kwaliteit/kwantiteit of belemmering bereiken natuurgerichte kwaliteitsdoelstellingen • beperken versnippering natte natuurgebieden • bescherming SGR, vogelrichtlijn waar het gaat om watergebonden organismen • realisatie/behoud GGOR • inrichting en bouwwijze aangepast aan kwaliteitsdoelstelling

COLOFON

De notitie 'De Watertoets toegepast in Flevoland' is vastgesteld op 3 september 2003 door de gezamenlijke Flevolandse overheden in het Bestuurlijk Overleg WB21

Deze notitie is opgesteld door:

Werkgroep en Begeleidingsgroep Watertoets, waarin deelnemen:

De 6 Flevolandse gemeenten

Waterschap Zuiderzeeland

Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied

Provincie Flevoland

Foto's: E. v.d. Water (Provincie Flevoland)

Flevoland leeft met water. Iedereen in Nederland heeft te maken met water: kraanwater, regenwater, grondwater, zwemwater, teveel om op te noemen. Met als officiële naam "**Waterbeleid voor de 21^e eeuw**" wil de overheid ervoor zorgen dat we in de toekomst verstandig omgaan met het kostbare water. Dat nieuwe waterbeleid wordt in Flevoland uitgewerkt door de provincie Flevoland, Waterschap Zuiderzeeland, Rijkswaterstaat Directie IJsselmeergebied en de zes Flevolandse gemeenten. Zij doen dat samen met maatschappelijke organisaties in het programma Waterbeleid 21^e eeuw.

Meer informatie over het Waterbeleid 21^e eeuw in Flevoland en de Watertoets kunt u vinden op de website www.flevoland.nl/wb21. Hier kunt u ook de digitale versie van deze notitie downloaden.

Algemene informatie over het nieuwe waterbeleid kunt u vinden op de website www.nederlandleeftmetwater.nl.

Meer informatie over de watertoets is te vinden in de volgende rapporten:

Handreiking Watertoets

Bestuurlijke notitie Watertoets

Vraag en antwoordboek Watertoets

Voor het bestellen van deze rapporten en voor vragen over de Watertoets kunt u terecht bij de Helpdesk Watertoets:

Telefoon: 0320 - 29 86 66

E-mail: watertoets@riza.rws.minvenw.nl

Internet: www.watertoets.net